HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

28 octombrie 2020*

„Trimitere preliminară – Directiva 2006/126/CE – Articolul 2 alineatul (1) și articolul 11 alineatul (4) – Permise de conducere – Recunoaștere reciprocă – Întinderea obligației de recunoaștere – Permis de conducere care a făcut obiectul unui schimb – Schimb efectuat la un moment în care dreptul de a conduce fusese retras de statul membru emitent – Fraudă – Refuzul recunoașterii permisului eliberat în cadrul schimbului”

În cauza C-112/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Verwaltungsgericht Aachen (Tribunalul Administrativ din Aachen, Germania), prin decizia din 4 februarie 2019, primită de Curte la 12 februarie 2019, în procedura

Marvin M.

împotriva

Kreis Heinsberg,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, și domnii E. Juhász (raportor) și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru domnul M., de H. D. Gebauer, Rechtsanwalt;

– pentru Comisia Europeană, de W. Mölls și N. Yerrell, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 alineatul (1) și a articolului 11 alineatele (1) și (4) din Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere (JO 2006, L 403, p. 18, Ediție specială, 07/vol. 17, p. 216).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Marvin M., pe de o parte, și Kreis Heinsberg (Districtul Heinsberg, Germania), pe de altă parte, în legătură cu decizia acestuia din urmă prin care s-a refuzat recunoașterea permisului de conducere eliberat domnului M. de autoritățile neerlandeze.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (2) și (8) ale Directivei 2006/126 au următorul cuprins:

„(2) Normele privind permisele de conducere sunt elemente esențiale ale politicii comune în domeniul transporturilor, contribuie la îmbunătățirea siguranței rutiere și facilitează libera circulație a persoanelor care își stabilesc reședința într-un stat membru, altul decât statul care a eliberat permisul. Ținând seama de importanța mijloacelor de transport individuale, posesia unui permis de conducere recunoscut în mod corespunzător de un stat membru gazdă favorizează libera circulație și libertatea de stabilire a persoanelor. […]

[…]

(8) Din motive de siguranță rutieră, ar trebui stabilite cerințe minime pentru eliberarea unui permis de conducere. Trebuie să se armonizeze normele privind examenele de conducere și de eliberare a permisului. În acest scop, ar trebui definite cunoștințele, aptitudinile și comportamentele legate de conducerea autovehiculelor, examenul de conducere ar trebui să se bazeze pe aceste concepte, iar normele minime privind aptitudinile fizice și mentale necesare pentru conducerea acestor vehicule ar trebui redefinite.”

4 Articolul 1 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„În conformitate cu dispozițiile prezentei directive, statele membre introduc un permis de conducere național, bazat pe modelul comunitar din anexa I. Semnul distinctiv al statului membru care eliberează permisul figurează pe emblema de la pagina 1 a modelului comunitar de permis de conducere.”

5 Articolul 2 din aceeași directivă, intitulat „Recunoașterea reciprocă”, prevede la alineatul (1):

„Permisele de conducere eliberate de statele membre sunt recunoscute reciproc.”

6 Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2006/126 definește condițiile de eliberare a permisului de conducere legate de aptitudinea de a conduce și de reședința solicitantului pe teritoriul statului membru care eliberează permisul de conducere.

7 Potrivit articolului 11 din Directiva 2006/126:

„(1) În cazul în care titularul unui permis de conducere național valabil eliberat de un stat membru își stabilește reședința obișnuită într-un alt stat membru, acesta poate solicita ca permisul său de conducere să fie schimbat cu un permis echivalent. Statului membru care efectuează schimbarea îi revine sarcina de a verifica pentru ce categorie continuă să fie efectiv valabil permisul prezentat.

(2) Sub rezerva respectării principiului teritorialității legislației penale și polițienești, statul membru în care este situată reședința obișnuită poate aplica dispozițiile sale naționale cu privire la restrângerea, suspendarea, retragerea sau anularea dreptului de conducere al titularului unui permis de conducere eliberat de un alt stat membru și, în cazul în care este necesar, poate schimba permisul în acest scop.

(3) Statul membru care efectuează schimbarea returnează permisul vechi autorităților statului membru care l-a emis și comunică motivele acestei acțiuni.

(4) Un stat membru refuză eliberarea unui permis de conducere unui solicitant al cărui permis de conducere face obiectul unei restricții, suspendări sau retrageri într-un alt stat membru.

Un stat membru refuză să recunoască valabilitatea oricărui permis de conducere eliberat de un alt stat membru unei persoane al cărei permis de conducere face obiectul unei restricții, suspendări sau retrageri pe teritoriul statului membru anterior.

[…]”

8 Articolul 15 din Directiva 2006/126, în versiunea în vigoare la data faptelor din litigiul principal, prevedea:

„Statele membre își acordă reciproc asistență în procesul de punere în aplicare a prezentei directive și fac schimb de informații privind permisele pe care le-au eliberat, schimbat, înlocuit, reînnoit sau retras. În acest scop, ele utilizează rețeaua permiselor de conducere a Uniunii Europene […].”

Dreptul german

9 Potrivit articolului 29 alineatul (1) din Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (Regulamentul privind accesul persoanelor la traficul rutier), în versiunea aplicabilă litigiului principal:

„(1) O persoană care a obținut în străinătate un permis de conducere poate, în limitele drepturilor consemnate în permis, să conducă un autovehicul pe teritoriul german dacă nu are în acesta reședința obișnuită, în sensul articolului 7.”

10 Articolul 29 alineatul (3) din acest regulament prevede:

„Nu beneficiază de dreptul prevăzut la alineatul (1) persoanele care au obținut un permis de conducere în străinătate,

[…]

3. cărora dreptul de a conduce le-a fost retras pe teritoriul Germaniei în mod provizoriu sau definitiv de o instanță judecătorească ori de o autoritate administrativă în temeiul unei decizii de imediată aplicare sau a unei decizii definitive,

[…]

În cazurile menționate la prima teză, autoritatea competentă poate emite un act administrativ prin care să se constate lipsa dreptului de a conduce.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

11 La 3 iulie 2008, autoritățile germane au eliberat domnului M. un permis de conducere pentru vehiculele din categoriile AM și B, precum și, la 1 iulie 2015, pentru categoria T.

12 Cu ocazia unui control rutier efectuat la 9 iunie 2016, s-a constatat că domnul M. conducea sub influența stupefiantelor. La 20 septembrie 2016, acesta din urmă a fost informat cu privire la intenția autorităților germane competente de a-i retrage dreptul de a conduce.

13 După ce a indicat autorităților menționate, la 29 septembrie 2016, că nu mai avea domiciliul în Germania, domnul M. a făcut, la 13 octombrie 2016, o declarație de domiciliu în Țările de Jos, unde a solicitat, la 1 noiembrie 2016, schimbarea permisului său de conducere german cu un permis de conducere neerlandez.

14 Prin decizia administrativă de imediată aplicare din 9 noiembrie 2016, comunicată domnului M. la 12 noiembrie 2016, Kreis Heinsberg (Districtul Heinsberg) a retras dreptul de a conduce al persoanei interesate și i-a solicitat acestuia să restituie de îndată permisul său de conducere.

15 După ce au constatat, la 14 noiembrie 2016, valabilitatea dreptului de a conduce al domnului M. în raport cu informațiile care figurau în baza de date a rețelei de permise de conducere a Uniunii Europene (RESPER), la 17 noiembrie 2016, autoritățile neerlandeze competente pentru schimbarea permiselor de conducere au eliberat un permis de conducere neerlandez domnului M., în schimbul permisului său de conducere german. Această schimbare a fost notificată Kreis Heinsberg (Districtul Heinsberg) printr-o scrisoare din 5 decembrie 2016, la care era anexat permisul de conducere german al domnului M.

16 Autoritățile neerlandeze, fiind informate de Kreis Heinsberg (Districtul Heinsberg) cu privire la retragerea dreptului domnului M. de a conduce în Germania, i-au comunicat acestuia, la 4 ianuarie 2017, în urma unei cereri în această privință, că menținеau transcrierea permisului de conducere al domnului M. pentru motivul că, la data cererii de schimbare, baza de date respectivă nu conținea nicio mențiune cu privire la o restrângere a dreptului de a conduce al persoanei interesate.

17 La 17 ianuarie 2017, cu ocazia unui control rutier efectuat în Germania, serviciile de poliție au constatat că domnul M. nu dispunea de un drept de conducere valabil pe teritoriul acestui stat membru.

18 Prin decizia din 5 septembrie 2017, Kreis Heinsberg (Districtul Heinsberg) a constatat că permisul de conducere eliberat domnului M. în Țările de Jos nu îl autoriza să conducă vehicule în Germania.

19 Domnul M. a contestat această decizie la Verwaltungsgericht Aachen (Tribunalul Administrativ din Aachen, Germania).

20 Această instanță consideră că recunoașterea unui permis de conducere rezultat din schimbarea unui prim permis de conducere se impune autorităților germane în același mod ca recunoașterea unui permis de conducere eliberat în urma promovării unui test de verificare a aptitudinilor de a conduce autovehicule. Totuși, ea tinde să considere că, având în vedere obiectivele de siguranță în materie de circulație rutieră și de protecție a vieții participanților la trafic, un stat membru poate, în temeiul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2006/126, să refuze recunoașterea unui permis de conducere schimbat atunci când schimbarea a intervenit ulterior retragerii dreptului de a conduce de către statul membru care a eliberat permisul de conducere.

21 În ipoteza în care s-ar considera că articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2006/126 nu este aplicabil, instanța de trimitere ridică problema dacă o derogare de la principiul recunoașterii reciproce este permisă atunci când statul membru pe teritoriul căruia se pune problema recunoașterii unui permis de conducere poate stabili, pe baza unor informații incontestabile, că dreptul material de a conduce nu mai exista la momentul schimbării acestui permis de conducere.

22 În aceste condiții, Verwaltungsgericht Aachen (Tribunalul Administrativ din Aachen) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 2 alineatul (1) din Directiva [2006/126] trebuie interpretat în sensul că un permis de conducere, inclusiv drepturile de conducere consemnate în acesta, trebuie recunoscut în mod strict de statele membre și atunci când eliberarea acestuia se întemeiază pe schimbarea unui permis de conducere în conformitate cu articolul 11 alineatul (1) din Directiva [2006/126]?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, un stat membru poate refuza recunoașterea unui permis de conducere schimbat în conformitate cu articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva [2006/126] în cazul în care schimbarea a fost efectuată de statul emitent într-un moment în care statul membru care a acordat dreptul material de a conduce retrăsese deja acest drept?

3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare și al existenței unei obligații de recunoaștere: un stat membru poate totuși refuza recunoașterea permisului de conducere schimbat atunci când statul membru pe teritoriul căruia se pune problema recunoașterii permisului de conducere poate constata pe baza unor «informații incontestabile» că dreptul material de a conduce nu mai exista la momentul schimbării permisului de conducere?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

23 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/126 trebuie interpretat în sensul că recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, pe care o prevede este aplicabilă permisului de conducere eliberat în urma unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă.

24 Trebuie amintit că, potrivit articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2006/126, „[p]ermisele de conducere eliberate de statele membre sunt recunoscute reciproc”.

25 Potrivit unei jurisprudențe consacrate a Curții, această dispoziție prevede recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, a permiselor de conducere eliberate de statele membre (Hotărârea din 26 octombrie 2017, I, C-195/16, EU:C:2017:815, punctul 34 și jurisprudența citată).

26 Întrucât dispoziția menționată nu stabilește nicio distincție în funcție de modul de eliberare a permisului de conducere, și anume eliberarea în urma promovării testelor prevăzute la articolul 7 din Directiva 2006/126 sau în urma unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă, principiul recunoașterii reciproce se impune și în ceea ce privește permisul de conducere rezultat dintr-o astfel de schimbare, sub rezerva excepțiilor prevăzute de directiva menționată.

27 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/126 trebuie interpretat în sensul că recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, pe care o prevede este aplicabilă permisului de conducere eliberat în urma unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă, sub rezerva excepțiilor prevăzute de directiva menționată.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

28 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 trebuie interpretat în sensul că permite unui stat membru să refuze recunoașterea unui permis de conducere care rezultă dintr-o schimbare în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă pentru motivul că acest stat membru, anterior schimbării menționate, retrăsese dreptul de a conduce titularului permisului care a făcut obiectul schimbării respective.

29 Aceste întrebări sunt adresate de instanța de trimitere având în vedere o situație în care, pe de o parte, domnul M., anterior eliberării de către autoritățile neerlandeze a unui permis de conducere în conformitate cu procedura de schimbare prevăzută la articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126, a săvârșit în Germania o încălcare ce a determinat o măsură de retragere a dreptului său de a conduce, însă permisul de conducere nu a fost restituit autorităților germane, și, pe de altă parte, autoritățile neerlandeze, informate cu privire la această măsură de retragere ulterior eliberării noului permis de conducere, au menținut permisul de conducere eliberat domnului M.

30 În temeiul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126, în cazul în care titularul unui permis de conducere național valabil eliberat de un stat membru își stabilește reședința obișnuită într-un alt stat membru, acesta poate solicita ca permisul său de conducere să fie schimbat cu un permis echivalent.

31 Potrivit dispoziției menționate, statului membru care efectuează schimbarea îi revine, în această privință, sarcina de a verifica pentru ce categorie continuă să fie efectiv valabil permisul prezentat. În acest scop, articolul 15 din directiva menționată prevede că statele membre își acordă reciproc asistență și fac schimb de informații privind permisele pe care le-au eliberat, schimbat, înlocuit, reînnoit sau retras și utilizează în acest scop rețeaua permiselor de conducere a Uniunii Europene.

32 În speță, astfel cum s-a amintit la punctul 15 din prezenta hotărâre, autoritățile neerlandeze au verificat, la 14 noiembrie 2016, valabilitatea permisului de conducere al domnului M. în baza de date a rețelei permiselor de conducere a Uniunii Europene și, la 17 noiembrie 2016, au eliberat un nou permis de conducere domnului M.

33 Din moment ce, după cum reiese din răspunsul la prima întrebare, recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/126, este aplicabilă permisului de conducere eliberat de un stat membru în urma unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă, celelalte state membre nu pot, în principiu, să verifice respectarea condițiilor de emitere prevăzute de directiva menționată. Astfel, deținerea unui permis de conducere emis de un stat membru trebuie considerată ca reprezentând dovada că titularul acestuia îndeplinea condițiile menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 47 și jurisprudența citată).

34 Desigur, Curtea a considerat că, în cazul în care este posibil să se stabilească, nu în funcție de informațiile care provin de la statul membru gazdă, ci pe baza unor mențiuni care figurează chiar pe permisul de conducere sau a altor informații incontestabile care provin de la statul membru care a emis permisul, că nu era îndeplinită una dintre condițiile prevăzute de Directiva 2006/126, statul membru gazdă pe teritoriul căruia posesorul permisului menționat a făcut obiectul unei măsuri de retragere a unui permis de conducere anterior poate refuza recunoașterea permisului de conducere (a

se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iunie 2008, Zerche și alții, C-334/06-C-336/06, EU:C:2008:367, punctele 69 și 70, precum și Hotărârea din 26 iunie 2008, Wiedemann și Funk, C-329/06 și C-343/06, EU:C:2008:366, punctul 72).

35 Cu toate acestea, în speță, astfel cum arată Comisia Europeană, împrejurarea că autoritățile germane retrăseseră deja domnului M. dreptul de a conduce în momentul în care permisul de conducere a făcut obiectul unei schimbări de către autoritățile neerlandeze nu reiese nici din însuși permisul de conducere, nici din alte informații care provin de la statul membru emitent.

36 Potrivit modului de redactare a articolului 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126, „[u]n stat membru refuză să recunoască valabilitatea oricărui permis de conducere eliberat de un alt stat membru unei persoane al cărei permis de conducere face obiectul unei restricții, suspendări sau retrageri pe teritoriul statului membru anterior”.

37 Din termenii „refuză să recunoască” reiese că această dispoziție prevede nu o posibilitate, ci o obligație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 aprilie 2012, Hofmann, C-419/10, EU:C:2012:240, punctul 53, și Hotărârea din 21 mai 2015, Wittmann, C-339/14, EU:C:2015:333, punctul 24).

38 Curtea a statuat că modul de redactare a acestei dispoziții autorizează orice stat membru, iar nu doar statul membru în care este situată reședința obișnuită, să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere emis de un alt stat membru (Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 55).

39 Mai precis, Curtea a considerat că articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 permite unui stat membru care nu este statul membru de reședință să adopte, în temeiul legislației sale naționale și ca urmare a comportamentului ilicit pe teritoriul său al titularului unui permis de conducere obținut într-un alt stat membru, măsuri a căror întindere este restrânsă la acest teritoriu și al căror efect este limitat la refuzul de a recunoaște pe teritoriul respectiv valabilitatea acestui permis (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 60).

40 În această privință, Curtea a precizat că articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 privește măsuri care sunt adoptate în aplicarea legislației penale și polițienești a unui stat membru și care afectează valabilitatea pe teritoriul acestui stat membru a unui permis de conducere eliberat de un alt stat membru (Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 61).

41 Pe de altă parte, Curtea a statuat deja că a impune unui stat membru să recunoască valabilitatea permisului de conducere emis unei persoane de alt stat membru atunci când împotriva acestei persoane a fost pronunțată o măsură de interdicție a obținerii unui permis de conducere în primul dintre aceste state membre de către acesta, pentru fapte anterioare eliberării de către al doilea dintre aceste state membre a permisului respectiv, ar determina încurajarea autorilor de încălcări ale legii de pe teritoriul unui stat membru pasibili de o astfel de măsură să se deplaseze într-un alt stat membru pentru a obține un nou permis și pentru a evita în acest mod consecințele administrative sau penale ale încălcărilor menționate și ar distruge în cele din urmă încrederea pe care se întemeiază sistemul de recunoaștere reciprocă a permiselor de conducere (a se vedea Hotărârea din 21 mai 2015, Wittmann, C-339/14, EU:C:2015:333, punctul 30 și jurisprudența citată).

42 Aceste considerații sunt valabile și atunci când permisul de conducere a fost eliberat în cadrul unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126. Refuzul recunoașterii unui permis de conducere care rezultă dintr-o astfel de schimbare răspunde de asemenea în acest caz obiectivului de interes general al Uniunii reprezentat de îmbunătățirea siguranței rutiere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 mai 2014, Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, punctul 51 și jurisprudența citată) și la care contribuie Directiva 2006/126, potrivit termenilor considerentului (2) al acesteia (Hotărârea din 26 octombrie 2017, I, C-195/16, EU:C:2017:815, punctul 51).

43 Cu toate acestea, din jurisprudența Curții decurge că articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 nu poate fi invocat de un stat membru pentru a refuza la nesfârșit să recunoască valabilitatea unui permis de conducere emis de un alt stat membru atunci când titularul acestui permis a făcut obiectul unei măsuri restrictive pe teritoriul său (Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 76 și jurisprudența citată).

44 În ceea ce privește urmarea unei asemenea măsuri, Curtea a statuat că statul membru care refuză să recunoască valabilitatea unui permis de conducere în astfel de împrejurări este competent să stabilească condițiile pe care titularul unui permis de conducere trebuie să le îndeplinească pentru a redobândi dreptul de a conduce pe teritoriul său. Aceasta a arătat că revenea instanței de trimitere sarcina de a examina dacă, prin aplicarea propriilor norme, statul membru în cauză nu se opunea în realitate la nesfârșit recunoașterii permisului de conducere emis de un alt stat membru și că, în această perspectivă, instanței de trimitere îi revenea obligația să verifice dacă, în conformitate cu principiul proporționalității, condițiile prevăzute de legislația primului dintre aceste state membre nu depășeau limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea obiectivului urmărit de Directiva 2006/126, care constă în îmbunătățirea siguranței rutiere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, punctul 84).

45 În aceste condiții, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un justițiabil nu se poate prevala în mod fraudulos sau abuziv de o normă a dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 februarie 2006, Halifax și alții, C-255/02, EU:C:2006:121, punctul 68, precum și Hotărârea din 16 octombrie 2019, Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, punctul 34).

46 Principiul interzicerii fraudei și a abuzului de drept, exprimat de această jurisprudență, constituie un principiu general al dreptului Uniunii, a cărui respectare se impune justițiabililor. În acest sens, aplicarea reglementării Uniunii nu poate fi extinsă astfel încât să acopere operațiunile care sunt realizate în scopul de a beneficia în mod fraudulos sau abuziv de avantajele prevăzute de dreptul Uniunii (Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 49 și jurisprudența citată).

47 În special, constatarea unei fraude se întemeiază pe o serie concordantă de indicii care stabilesc întrunirea unui element obiectiv și a unui element subiectiv. Astfel, în ceea ce privește împrejurările în discuție în litigiul principal, pe de o parte, elementul obiectiv este reprezentat de faptul că nu sunt îndeplinite condițiile necesare în vederea schimbării permisului de conducere în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126. Pe de altă parte, elementul subiectiv este reprezentat de intenția persoanei interesate de a evita sau de a eluda condițiile impuse pentru o asemenea schimbare, în vederea obținerii avantajului aferent acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctele 50-52).

48 Rezultă că, atunci când se dovedește că o persoană a obținut în mod fraudulos eliberarea unui permis de conducere, în cadrul unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126, aceasta nu poate în niciun moment să pretindă recunoașterea într-un stat membru a permisului de conducere astfel obținut.

49 În speță, potrivit faptelor descrise de instanța de trimitere și amintite la punctele 12-15 din prezenta hotărâre, domnul M. a fost informat, la 20 septembrie 2016, cu privire la intenția autorităților germane de a-i retrage dreptul de a conduce. Ulterior acestei notificări, domnul M. a declarat că părăsește teritoriul german și a făcut, la 13 octombrie 2016, o declarație de domiciliu în Țările de Jos, unde a solicitat, la 1 noiembrie 2016, schimbarea permisului său de conducere german cu un permis de conducere neerlandez, care i-a fost eliberat la 17 noiembrie 2016.

50 Din aceste elemente, precum și din răspunsurile scrise furnizate de guvernele german și neerlandez la întrebările adresate de Curte reiese că domnul M. nu a semnalat în cursul procedurii derulate în fața autorităților neerlandeze intenția autorităților germane de a-i retrage permisul de conducere, care îi fusese însă comunicată, și că persoana interesată nu a informat ulterior autoritățile neerlandeze nici că o decizie de retragere a dreptului de a conduce îi fusese notificată la 12 noiembrie 2016, deși aceste din urmă autorități nu adoptaseră încă o poziție cu privire la cererea de schimbare a permisului formulată de persoana interesată.

51 Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia, după verificarea informațiilor care figurează la punctul precedent, dacă comportamentul domnului M. prin care s-a urmărit obținerea unui nou permis de conducere prin schimbarea permisului său conform articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2006/126, în perioada cuprinsă între controlul rutier care l-a vizat la 9 iunie 2016 și eliberarea noului permis de conducere intervenită la 17 noiembrie 2016, constituie un comportament abuziv sau fraudulos. Dacă aceasta este situația, trebuie să se considere că decizia de refuz al recunoașterii permisului său de conducere este definitivă.

52 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 trebuie interpretat în sensul că permite unui stat membru să refuze recunoașterea unui permis de conducere care a făcut obiectul unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă pentru motivul că, anterior acestei schimbări, acest stat membru retrăsese dreptul de a conduce titularului permisului respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

53 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

1) **Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere trebuie interpretat în sensul că recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, pe care o prevede este aplicabilă permisului de conducere eliberat în urma unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă, sub rezerva excepțiilor prevăzute de directiva menționată.**

2) **Articolul 11 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2006/126 trebuie interpretat în sensul că permite unui stat membru să refuze recunoașterea unui permis de conducere care a făcut obiectul unei schimbări în temeiul articolului 11 alineatul (1) din această directivă pentru motivul că, anterior acestei schimbări, acest stat membru retrăsese dreptul de a conduce titularului permisului respectiv.**

Semnături